

Until now, it had been assumed in the Dutch literature that Hamsters do not dig winter burrows in the westernmost parts of their distributional area, i.e. west of the river Rhine. Our results show that winter burrows do exist in the western part of the distributional area.

During the second week of May, 3 new burrows were opened at known locations in the Hamster field. Immediately after the pipes had been opened, the animals started to eat the leaves of the young Sugar Beet plants. A search for burrows in other Sugar Beet fields yielded 2 more burrows, of which 2 remained in use through the summer. The other burrows were abandoned during the month of June.

LITERATUUR

- DUPOND, CH., 1932. La propagation du Hamster en Belgique. Bull. Mus. Hist. Nat. Belg., vol. VIII, no. 26: 1-43.
- EISENTRAU, M., 1928. Über die Baue und den Winterschlaf des Hamsters (*Cricetus cricetus* L.). Zeitschrift für Säugetierkunde, Bd. III: 172-208.
- EVERS, A.M.J., 1940. Onderzoekingen naar Creceticole Coleoptera, tevens Mededeelingen over den hamster en diens woning. Natuurhistorisch Maandblad 29: 113-115, 124-127.
- GRULICH, I., 1981. Die Baue des Hamsters (*Cricetus cricetus*). Folia Zoologica 30: 99-116.
- GUBBELS, E.J., J.E. GUBBELS, S.L.M. GUBBELS-BROERS & L.A.M. BACKBIER, 1994A. De Korenwödf, *Cricetus cricetus* I. Een eerste verkenning. Natuurhistorisch Maandblad 83: 164-167.
- GUBBELS, E.J., L.A.M. BACKBIER & J.E. GUBBELS, 1994B. De Korenwödf, *Cricetus cricetus* II. Winterwaarnemingen. Natuurhistorisch Maandblad 83: 212-215.
- HAMAR, M., F. THEISS & D. MARIN, 1959. Recherches sur l'air géographique, l'écologie et la lutte contre le Hamster

(*Cricetus cricetus* L. (1758)) dans la République populaire Roumaine. Analele Institutului de Cercetari Agronowice, seria C 27: 199-212.

- HUSSON, A.M., 1949. Over het voorkomen van de Hamster, *Cricetus cricetus* (L.), in Nederland. Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Reeks II: 13-54.
- LENDERS, A., 1981. De Hamster, een nieuwe emigrant in de Roerstreek. Roerstreek '81, Jaarboek H.V.R. 13: 33-51.
- LENDERS, A. & E. PELZERS, 1983. Reconstructie van een hamsterburcht. Natuurhistorisch Maandblad 72: 93-99.
- MOURIK, W.R. VAN, 1962. De Hamster, *Cricetus cricetus* (L.) in Nederland. Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud, Bilthoven, Nederland, 56 pp. + bijlagen.
- NIETHAMMER, J., 1982. *Cricetus cricetus* (Linnaeus 1758) - Hamster (Feldhamster). In: J. NIETHAMMER & F. KRAPP (ed.), Handbuch der Säugetiere Europas, Band 2/1, Nagetiere II, Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden: 6-28.
- SULZER, F.G., 1774. Versuch einer Naturgeschichte des Hamsters. Göttingen-Gotha, 212 pp. Kommentierte Neuausgabe (1949) von Hans Petzsch unter Zufügung eines Lebensbildes von Friedrich Gabriel Sulzer (1749-1830), Verlag Hannover und Berlin-Zehlendorf, 197 pp.

REACTIES VAN LEZERS

NOOIT WEG GEWEEST

De inhoud van het artikel "Herstel biologische diversiteit op de Sint-Pietersberg", door H. HILLEGERS & M. LEJEUNE, in het "herintroductie"-nummer van het Natuurhistorisch Maandblad (oktober 1994), pag. 179-186, is voor ondergetekende aanleiding tot het volgen van de aandacht te brengen.

In Tabel I op pagina 182 wordt een aantal plantesoorten genoemd die van het Nederlandse deel van de St. Pietersberg verdwenen zou zijn, "... en daar zijn teruggekeerd, vermoedelijk als gevolg van een gewijzigd beheer".

Het merendeel van genoemde soorten is, naar de waarnemingen van ondergetekende, echter nooit uit het betreffende gebied weg geweest. Sedert het verrichten van een uitvoerig onderzoek in 1970, naar samenstelling en oecologie van de soortenrijke graslanden van zowel het Nederlandse als het Belgische deel van de St. Pietersberg (zie WILLEMS & BLANCKENBORG, 1975), is dit gebied frequent door ondergetekende bezocht, meestal in gezelschap van collega's en/of studenten biologie.

De volgende in Tabel I genoemde soorten zijn door ondergetekende tijdens dergelijke excursies in de periode 1970-1994, regelma-

tig op het Nederlandse deel van de St. Pietersberg aangetroffen: *Colutea arborescens*, *Cuscuta epithymum*, *Helianthemum nummularium*, *Satureia acinos* en *Silene nutans*.

De groeiplaatsen zijn, met uitzondering van de Kannerhei, niet elk jaar bezocht, maar soms met intervallen van een of enkele jaren. Toch acht ondergetekende het uiterst onwaarschijnlijk dat genoemde soorten gedurende kortere of langere tijd uit het gebied verdwenen zijn, en er vervolgens weer zijn teruggekeerd, zoals gesteld in bovengenoemd artikel van HILLEGERS & LEJEUNE. Met betrekking tot *Helianthemum nummularium*, een soort die expliciet in bedoelde tabel wordt genoemd als zijnde teruggekeerd op de Kannerhei, kan ondergetekende vermelden dat hij deze er tijdens alle terreinbezoeken heeft aangetroffen, al dan niet bloeiend (zie ook WILLEMS *et al.*, 1993). Bovendien zijn ondergetekende van deze soort al gedurende decennia nog twee andere locaties op het Nederlands deel van de St. Pietersberg bekend. Een van deze groeiplaatsen, met een groot aantal planten van deze soort, is de bovenrand van een voormalige mergelgroeve in het Jekerdal, waar doelgericht natuurbeheer al minstens 25 jaar ontbreekt. *Helianthemum nummularium* groeit hier al ononderbroken gedurende een lange reeks van jaren tezamen met o.a. *Colutea arborescens* en

Silene nutans, zodat hier van een terugkeer "...vermoedelijk als gevolg van een gewijzigd beheer", absoluut geen sprake kan zijn.

Zoals de huidige generatie botanische onderzoekers vertrouwt op gegevens die vermeld staan in oudere literatuur, zo zullen ook toekomstige onderzoekers moeten kunnen vertrouwen op feiten, die vermeld worden in recente boeken en tijdschriften.

Ondergetekende meent er derhalve goed aan te doen, de lezers te attenderen op bovenvermelde onjuistheden in genoemd artikel. Ondergetekende sluit zich volledig aan bij de mening van de voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap, dhr. A.J.W. Lenders, waar deze in een inleidend commentaar in het laatstverschene nummer van het Natuurhistorisch Maandblad (afl. 11, pag. 197) zegt: "... Maar als serieuze natuurstudievereniging houden we ons liever aan de feiten".

Dr. J.H. Willems

Parklaan 6, 3722 BE Bilthoven

WILLEMS, J.H. & F.G. BLANCKENBORG, 1975. Kalkgraslandvegetaties van de St. Pietersberg. Publ. Natuurhist. Genootsch. Reeks XXV, afl. 1.

WILLEMS, J.H., *et al.*, 1993. Restauratiebeheer van soortenrijke graslanden op de St. Pietersberg: een eerste evaluatie. Natuurhist. Maandbl. 82 (5): 99-108.